

PAPER DETAILS

TITLE: Türk ve Macar Üniversite Öğrencilerinin Baris Kavramina Iliskin Algilarinin Karsilastirilmesi

AUTHORS: Hüseyin Vehbi IMAMOGLU,Gözde BAYRAKTAR

PAGES: 20-44

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/105598>

Türk ve Macar Üniversite Öğrencilerinin Barış Kavramına İlişkin Algılarının Karşılaştırılması*

Hüseyin Vehbi İmamoğlu^{a**}, Gözde Bayraktar^b

^aSinop Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sinop

^bSinop Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sinop

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türk ve Macar Üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerin barış algısını tespit etmek ve karşılaştırmaktır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için, nitel araştırma yaklaşımıyla barış kavramı, barış kavramının öğretilmesi/barış eğitimi ve eğitim programlarında barış kavramının yeriyle ilgili olarak, uzman görüşleri eşliğinde hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın kapsamını, kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle belirlenmiş, Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinden 20 ve Macaristan Kaposvar Üniversitesi Pedagoji Fakültesinden 20 olmak üzere toplam 40 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada ilk olarak barış kavramının ne olduğu ve niçin öğretildiği soruları değerlendirilmiştir. Sonraki aşamada, öğrencilerin barış algısını belirlemek için bazı sorular tespit edilmiştir. Daha sonra öğrencilerin barış algısını ortaya koyabilmek için Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri ve Kaposvar Üniversitesi Pedagoji Fakültesi öğrencileriyle uzman görüşleri alınarak hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu eşliğinde görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada, öğrencilerle yapılan görüşmelerde; Barış nedir? Evrensel bir barış olabilir mi? Barış kavramının anlamlandırılmasında kültürel ya da etnik farklılıklar var mıdır? Sürdürülebilir ve kalıcı bir barış için neler gereklidir? Barışın bozulma sebepleri nelerdir? Barışı ne ya da neler tehdit eder? Üniversite öğrencilerinin, kendi öğretim programlarında barış kavramının yerine ilişkin görüşleri nelerdir? Üniversite öğrencilerinin, barış eğitiminin amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir? Üniversite öğrencilerinin, öğretim elemanlarının barış eğitiminde kullandıkları öğretim ve değerlendirme yöntem ve teknikleri hakkındaki düşünceleri nelerdir? Üniversite öğrencilerine göre barış eğitiminde karşılaşılan sorunlar nelerdir? gibi sorulara cevaplar aranmıştır. Daha sonra elde edilen bulgular karşılaştırılarak değerlendirmeye alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Barış, Evrensel Barış, Barış Eğitimi, Etnik ve Kültürel Farklılıklar

Comparison of Turkish and Hungarian Students' Perceptions towards Peace

Abstract

The purpose of this study is to determine and compare perceptions of students about peace who study at Turkish and Hungarian universities. To achieve this goal semi-structured interview is used. By qualitative research, in this study the term of peace, education of peace and the importance of peace in education are studied. The sample of the study is composed of 40 students of which 20 students from Faculty of Education at Sinop University and 20 students from Faculty of Pedagogy at Kaposvar University. Firstly, the term of peace and its education were evaluated in the study. In the next step, a questionnaire was developed in order to determine the perceptions of students toward peace. Besides, some interviews were conducted with students from Sinop University Faculty of Education and Kaposvar University Faculty of Pedagogy. These interviews were conducted using semi structured questionnaire which was prepared according to the

*Bu makale, 6-8 Haziran 2013 tarihleri arasında Çanakkale'de düzenlenen V. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde bildirisi olarak sunulmuş ancak bildiriler kitabında yayınlanmamıştır.

**Yazışma adresi. Email: h.vehbiimamoglu@mynet.com

specialist opinions. Questions including the meaning of peace, possibility of global peace, cultural or ethnical difference in the meaning of peace, requirements for sustainable and permanent peace, the reasons for the breakdown of peace, the threats for permanent peace, the opinion of university students about the importance of peace in their education, the views of students about the purpose of peace education, the ideas of students about the teaching methods and techniques, problems faced in education of peace according to the students were asked. Finally the results are compared and evaluated.

Key Words: Peace, Global Peace, Education of Peace, Ethnical and Cultural Differences in peace.

GİRİŞ

Barış olgusu, insanoğlunun tarih sahnesine çıkışından beri, her dönem söz konusu olmuştur. İki kişinin var olduğu yerde, anlaşmazlık veya çatışma durumu potansiyel olarak vardır ve tarihin her aralığında maalesef olmuştur. Ancak bununla birlikte, çatışmanın olduğu yerde de barış kavramı devreye girer. Birbirine zıt iki kavram, bu anlamda birlikte anlam bulur. Arzu edilen barış durumunun sürekli olmasıdır. İnsanlık, adaletin sağlanması ve yaşayan herkesin mutlu bir şekilde yaşaması için uğraşmaktadır. Teknolojik atılımlardan sosyal düzenin sağlanması için kanun yapımına kadar, her alanda daha mutlu nasıl yaşarım sorusuna cevaplar aranmaktadır. Sosyal bir varlık olan insan, yalnız yaşayamaz. Birbirine muhtaç varlıkların oluşturduğu toplumlar, milletler veya devletler, bir arada yaşama tecrübesini mutlak iyiye doğru geliştirmek zorundadırlar. Barış kavramının ortaya çıkışı ve önemsenmesi bu temel soruna dayanmaktadır.

Barış, insanların problemlerini çözmek için birlikte çalışmaları, adalet esaslarına saygı göstermeleri ve insan haklarına önem vermeleri anlamına gelmektedir. Şüphesiz bu kavram içerisinde, insan hayatına saygı göstermek ve her türlü ayrımcılık ve önyargıdan kaçınarak, tüm insanların onuruna saygı göstermek de girer (Harris ve Morrison, 2003: 12). Bu nedenle barış, barışa inanan ve barışın yokluğunda barış için mücadele edecek bireylere ihtiyaç duyar. Bunun için de barış eğitimi gerekmektedir. Günümüz dünyasında problem çözme odaklı bir eğitim önemsenmektedir. Çünkü problemsiz bir dünya ideali, ütopyadan ileriye gidemez. Dolayısıyla herkesin üzerinde birleştiği bir barışın sağlanması, en ideal olanıdır. Diğer taraftan toplumu ayrıştırıcı birçok etmen söz konusudur. Bu gerçek de, barış eğitimine olan ihtiyacı ortaya koymaktadır. Nihayetinde barış eğitimi, bireye sorunlara karşı farkındalık kazandırmak ve sorun çözme becerisini artırmaya dönük bir eğitimidir (Karaman-Kepenekçi, 2010: 30).

Barış kavramı, değerler eğitimi içerisinde ele alınan bir konudur. Bireyin kişisel gelişiminin bir parçası olarak, insanca yaşamasının zorunlu bir niteliği olarak, barışa inanan ve barışı savunan bir karakter yapısı oluşturmak zorundadır. Bu açıdan bireyin hayatı boyunca kazandığı bilgi, beceri ve değerler, toplumsal yapının yeniden şekillenmesinde kendisini etkin kılar. Bu anlamda sosyolojik olarak da bireyin kendini geliştirdiği bir süreç söz konusu olmaktadır (Ergün, 1994: 6). Çünkü birey yaşadığı topluma, o toplumun değer, tutum ve inançlarını öğrenerek katılır veya uyum sağlar (Canpolat vd., 2010: 1123). Bu noktada barış eğitimi, şiddeti önlemek, anlaşmazlıkları barışçıl bir şekilde çözmek, her düzey ve platformda barışa yardımcı olan koşulları

oluşturmak amacıyla, bireylerde bilgi, beceri, tutum ve değerlerin geliştirilmesi sürecidir (Fountain, 1999: 8). Bireyin bu uyumu sağlayabilmesi için değerler eğitimine alınması gerekir. Bu doğrultuda değerler eğitiminin bir alt başlığı olarak barış eğitimi de, küçük yaşlarda ailede başlayan ve eğitim kurumlarıyla işbirliği içinde gelişen bir süreci kapsamalıdır.

Değerler eğitimi, bireyin erdemli bir insan olması için sahip olması gereken etik niteliklerle ilgilidir. Bu nedenle erdemli bir insanda bulunması gereken özellikler, aile ve eğitim kurumlarında bireye kazandırılması gereken değerler olarak da düşünülebilir. Doğanay (2009:231-232), eğitim kurumlarında öğrencilere kazandırılması gereken nitelikleri, Denetim ve Program Geliştirme Birliği tarafından belirlenmiş bu özellikleri sıralayarak aktarmıştır. Bunlar;

- İnsan değerine saygı
- Vicdan özgürlüğüne saygı
- Bireysel çıkar ve sosyal sorumlulukları kaynaştırma
- Başkalarıyla iletişime girerek özgüven geliştirme
- Etik seçenekler üzerinde düşünme
- Çalışmalara barışçıl çözümler arama

Bu niteliklere sahip bir birey olabilmesi için, eğitimciler öğrencilerinin yeni düşünceler ortaya koyabilmelerini, sorunlara karşı çözüm önerileri geliştirebilmelerini, açıklama yapabilmelerini, arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde saygılı olabilmelerini, kendisiyle ilgili bir iç disiplin mekanizması geliştirebilmesini, toplumsal değerleri edinip edinmediğini, gözlemli ve aynı zamanda kazandırmaya çalışmalıdır (Deveci, Ay, 2009:169).

Barış kavramı, ilköğretimde Sosyal Bilgiler dersinin içeriğinde yer alan temel konulardan biridir. Bu derste öğrencilere, değerler eğitiminin bir parçası olarak, birlikte yaşama bilinci aşılarmaya çalışılır. Dolayısıyla barış eğitimi içerisine aynı zamanda dayanışma, yardımseverlik, sevgi, saygı, hoşgörü, farklılıkları kabul etme gibi değerler de girmektedir (Coşkun Keskin ve Keskin, 2009:72).

Barış eğitimi aynı zamanda, insanların davranışlarını olumlu yönde değiştirmeyi hedefleyen bir eğitim olup, insan haklarını bireye öğreten ve bireyi insan hakları savunucusu yapmayı amaçlayan bir eğitimidir. Temel hedef, bireylere problem çözme becerileri kazandırmaktır. Bunun için bireyleri çatışmaları yaratıcı, yapıcı ve barışçıl şekillerde çözecek becerilerle donatmak, barış eğitiminin temel sorunudur. (Sertel ve Kurt, 2004:11). Barış eğitimi, herkes için gereklidir. Ayrıca kendi haline bırakılacak bir konu da değildir. Nitekim modern dünyada pek çok kurum, barışı sağlamak için program geliştirmektedir. Böylece nihai anlamda barış, toplum, ülke ve dünya genelinde yaşayan ve hatta gelecek nesiller için sosyal, ekonomik ve siyasal adaletin gerçekleştirilmesi demektir. (Fountain, 1999:7-8).

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmanın modeli, nitel araştırma yöntemlerinden tümevarım analizi modelidir. Nitel araştırma, bir alanda derinlemesine veri toplanmasını içeren bir araştırma biçimidir. Veriler uzun bir süre içinde, farklı değişkenlerle ilgili olarak doğal ortamlarda toplanmaktadır (Gay, 1987:209). Nitel araştırmalarda veriler; değişik tekniklerle toplanabilir. Bunlar arasında derinlemesine görüşme, gözlem, katılımcı gözlem ve günlük incelemesi gibi teknikler önde gelenleridir (Wiersma, 1995: 404). Bu araştırmanın verileri ise, yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır.

Türk ve Macar üniversite öğrencilerinin barış kavramına ilişkin algılarının karşılaştırılmasının yapıldığı araştırmada aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Size göre “BARİŞ” ne demektir? Barış kavramını nasıl tanımlarsınız?
2. Evrensel bir barış kavramı denildiğinde aklınıza ne geliyor? Size göre barış kavramı normatif öğelerden, ahlaki ve kültürel değerlerden arınmış bir kavram olabilir mi?
3. Size göre kişiler arası ilişkilerde barış kavramının anlamlandırılmasında kültürel ya da etnik farklılıklar var mıdır? İnsanlar barış kavramına anlam yüklerden onların hangi ülke ya da etnik kimlikte oldukları bir fark yaratır mı?
4. Barışın sürdürülmesi ve kalıcı bir barış sağlanması için size göre neler gereklidir?
5. Size göre barışın bozulma sebepleri neler olabilir? Barışı ne ya da neler tehdit eder? Bunu örnek bir olay üzerinden açıklayabilir misiniz?

Barış Kavramının Öğretilmesi/Barış Eğitimi

6. Toplumsal ve evrensel barışın yaygınlaştırılmasında “barış” kavramının öğretilmesinin katkısı olur mu?
7. Barış eğitimi ülkenizin eğitim programında sizce ne kadar yer alıyor? Ya da yer alıyor mu?
8. Bir eğitim programında “Barış kavramının” öğretilmesinde sizce:
 - a) Hangi hedefler ve amaçlar olmalı?
 - b) Hangi öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmalı?
 - c) Hangi değerlendirme ölçütleri ve teknikleri kullanılmalı?
 - d) Ülkenizde barış eğitimi kapsamında okul programları ve öğretim elemanları size göre yeterli mi? Niçin?
9. Ülkenizdeki “barış eğitimi” programları konusunda neler düşünüyorsunuz? Size göre barışın yaygınlaştırılmasında “okul” ne kadar etkin?
10. Bu konuda karşılaşılan sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümüne ilişkin neler öneriyorsunuz?

11. Eklemek istediğiniz başka görüşleriniz varsa lütfen belirtiniz.

Araştırmada kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile Türk ve Macar üniversite öğrencilerinden seçilen 40 öğrencinin görüşleri alınmış ve toplanan veriler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Katılımcılar

Araştırmanın örnekleme, kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinden 20 ve Macaristan Kaposvar Üniversitesi Pedagoji Fakültesinden 20 öğrenciden yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle veri toplanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Bu amaçla oluşturulan görüşme formuyla aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Üniversite öğrencilerine göre barış nedir? Ve evrensel bir barış kavramından söz edilebilir mi?
2. Üniversite öğrencilerine göre barışın bozulma nedenleri veya barışı tehdit eden nedenler nelerdir? Bu anlamda kalıcı bir barı sağlanabilir mi?
3. Toplumsal barışın yaygınlaşmasında barış kavramının öğretilmesinin katkısı nedir? Ve kişiler arası ilişkilerde barış kavramının anlamlandırılmasında kültürel ya da milliyet farklılıklarının yeri var mıdır?
4. Barış kavramı, üniversite öğrencilerine göre öğretim programlarında ne kadar yer alıyor?
5. Üniversite öğrencilerine göre barış eğitimiyle ilgili karşılaşılan sorunlar nelerdir? Mevcut sorunlar nasıl giderilebilir?
6. Barış algısı ve eğitiminde Türk ve Macar üniversite öğrencileri arasında fark var mıdır?

Verilerin analiz edilmesinde önce verilerin dökümü daha sonra tümevarım yoluyla analiz edilmesi yolu izlenmiştir. Gerçekleştirilen işlemler ve özellikleri aşağıda açıklanmıştır:

Verilerin dökümü aşamasında katılımcılardan yarı-yapılandırılmış görüşme yöntemi ile toplanan görüşler her bir araştırmacı tarafından veri dökümü dosyası oluşturularak yazıya aktarılmıştır. Araştırma sorularından hareket edilerek anahtar kavram listeleri hazırlanmıştır. Veri analizinden önce anahtar kavram listesiyle ilgili güvenirlik çalışması yapılmıştır (Kvale, 1996:132). Güvenirlik çalışması için iki araştırmacının yaptığı listeler karşılaştırılmıştır. Böylece verilerin dökümünde araştırmacılar arasında tutarlılık sağlanmıştır. Dökümü yapılan veriler, tümevarım yöntemiyle analiz edilmiştir. Tümevarım analizi, analizin kategorilerinin, kodlarının ve temalarının tümüyle verilerden oluşturulması anlamına gelmektedir. Analizi yapan araştırmacılar, verilerle ilgili kategoriler ve temalar oluşturmaktadırlar (Patton, 1990:192). Araştırmada, görüşmede kullanılan sorular göz önünde bulundurularak

kategoriler oluşturulmuştur. Kategorilerin oluşturulmasında. Oluşturulan kategoriler, araştırmacıların verilerden yola çıkarak oluşturduğu veya biçimlendirdiği bilgilerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2008:289). Bu aşamalar sonunda veri analizi tamamlanmış ve araştırmanın bulgularına ulaşılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen bulgular, (1) Barış ve barışla ilgili kavramların değerlendirilmesi (2) Barış eğitime ilişkin değerlendirmeler olmak üzere iki ana başlık altında sunulmuştur.

1. Barış ve Barışla İlgili Kavramların Değerlendirilmesi

Araştırma, üniversite öğrencilerinin barış algılarını belirlemek ve barış eğitiminde karşılaşılan sorunları tespit ederek, eksiklikleri gidermek ve daha iyi bir eğitim verilebilmesi için önerilerde bulunmak amacını taşımaktadır. Bu nedenle, her şeyden önce, öğrencilerin barış ve barışla ilgili kavramlar hakkında ne düşündüklerini görmek gerekmektedir. Daha önce de ifade edildiği gibi, barış, barışa inanan ve barış için mücadele eden bireyler ister. Uğrunda mücadele edecekleri kavram hakkında doğru bilgi sahibi olmak ve gerekli hassasiyetlere özen göstermek önemlidir. Bunu anlayabilmek için öncelikle barış kavramını nasıl tanımladıklarına bakılmıştır. Aşağıda Türk ve Macar üniversite öğrencilerinin barış kavramının tanımına ilişkin görüşleri ayrı ayrı çıkartılmıştır.

Tablo 1’de barış kavramını tanımlayan Türk öğrencilerin sayısı ve yüzdesi sunulmuştur:

Tablo 1: Türk Öğrencilerin Barış Tanımlamaları

Barış	(f)	(%)
Huzur ve mutluluk içinde bir arada yaşamak	8	40
Düşmanın olmayışı (terör, kavga ve savaş olmayışı)	6	30
İnsana insan olarak muamele etmek	5	25
Huzur ve kardeşliğin kaynağı	1	5

Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin barışı, terör, kavga ve savaşın olmadığı bir ortamda huzur ve mutluluk içinde bir arada yaşamak olarak tanımladıkları görülmektedir. Yapılan tanımlar, barış kavramıyla ilgili yapılan bilimsel tanımlarla karşılaştırıldığında, yeterli görülmemektedir. Örneğin barış kavramı içerisinde olmazsa olmaz olarak ifade edilen adalet, insan haklarına saygı, ayrımcılık ve önyargıdan kaçınmak gibi kavramlara tanımlarda yer verilmemiştir. Şüphesiz yapılan tanımlar, bu kavramlarla da ilgilidir. Ancak, barış kavramıyla ilgili diğer kavramların da ifade edilmesi, en az bu kadar önemlidir. Bu açıdan bakıldığında, öğrencilerin barış kavramı hakkındaki bilgilerinin ileri düzeyde olmadığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerden birinin barış kavramı tanımı şöyledir:

İnsanların bir arada huzur, güven ve sağlıklı bir şekilde yaşamasıdır. Aynı zamanda tüm insanların birbirine karşı her konuda hoşgörülü davranmasıdır. (Ö: 20)

Tablo 2: Macar Öğrencilerin Barış Tanımlamaları

Barış	(f)	(%)
Ayrım yapmadan hoşgörü çerçevesinde yaşamak	9	45
Birbirini anlamak	5	25
Özgür bir şekilde yaşamak	3	15
Huzur	3	15

Tablo 2 incelendiğinde, Macar öğrencilerin de yüzdeler değişmekle birlikte Türk öğrencilerle aynı görüşleri paylaştığı görülmektedir. Dikkat çeken tek nokta, Macar öğrencilerin barış tanımlamalarında terör, kavga veya düşman gibi kavramların hiç geçmemesidir. Bu durumun ülkelerin bulunduğu şartlardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğrencilerden birinin barış kavramı tanımı şöyledir:

“Barış karşılıklı kabul etmedir. İdeal yaşam formu, birlikte yaşamaktır. Gerçek özgürlük barışla olur.” (Ö: 11).

Nitekim barış kavramıyla ilgili bir başka kavram olan, evrensel barış hakkında sorulan soruya verilen cevaplar, bu anlamda öğrencilerin konu hakkındaki bilgilerini biraz daha netleştirmektedir. Tablo 3’te evrensel barış kavramı hakkında görüş bildiren Türk öğrencilerin sayısı ve yüzdesi sunulmuştur:

Tablo 3: Türk Öğrencilerin Evrensel Barış Hakkındaki Görüşleri

Barış	(f)	(%)
Ayrım yapmamak, hoşgörülü olmak	8	40
Ütopik bir kavram	4	20
Savaşın hiç olmaması	3	15
Dünyanın cennete dönüşü	1	5
Kardeşlik	1	5
Yurtta sulh cihanda sulh	1	5

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin önemli bir bölümünün (%40) evrensel barışa pek inanmadığı veya ihtimal vermediği anlaşılmaktadır. Bunun dışında kalan kısım, evrensel barışı mümkün görse de, özellikle uluslararası bir hukuk kavramından söz etmemiştir. Oysa evrensel barış kavramının literatüre girişiyle birlikte, uluslararası bir hukuktan söz edilmiş ve hatta her devletin bu hukuka dahil olması zorunlu görülmüştür (Kant, 1975: 17). Öte yandan iki (2) öğrenci ise, evrensel barış hakkında hiç görüş bildirmemiştir. Evrensel barış mümkün olabilir mi? şeklindeki bir soru, tarihte üzerinde tartışılan bir soru olmuştur. Ancak burada önemli olan, evrensel barışın nasıl mümkün olacağına ilişkin teorik düşüncenin var olup olmadığıdır. Evrensel barış kavramı hakkında bir öğrencinin görüşü şöyledir:

Evrensel barış tamamen hümanist bir çerçevede insanlar arasında dil, din, ırk gibi ayrımlar yapmadan herkesin uyum içerisinde yaşaması demektir. Aklıma bu geliyor. (Ö: 17)

Öğrencilerin verdikleri yanıtlardan anlaşıldığı kadarıyla, evrensel barışa ilişkin yapılan tartışmalarda sözü edilen asgari şartlar, kavramsal boyutta da olsa, görüşlerinde yer almamıştır. Bunu daha belirgin bir şekilde ortaya koyan tespit ise, sorunun ikinci kısmında yer alan, barış kavramı, normatif öğelerden, ahlaki ve kültürel değerlerden arınmış bir kavram olabilir mi? sorusuna öğrencilerin %45'inin (9 öğrenci) cevap vermeyişidir. Cevap verenlerden ise %45'i (9 öğrenci) "olamaz"; %10'u (2 öğrenci) ise, "olabilir" yanıtını vermişlerdir. Olamaz yanıtını veren bir öğrencinin görüşü şöyledir:

Olamaz. Çünkü ahlaki ve kültürel hususlar savaş-barış durumunu belirler. (Ö:5)

Ancak dikkat edilirse, cevaplarda "nasıl" olabileceği veya olamayacağıyla ilgili bir cümle yer almamaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin evrensel barışla ilgili literatürde yer alan tartışmalar hakkında pek bilgi sahibi olmadıkları düşünülmektedir.

Aynı soruya cevap veren Macar öğrencilerin sayısı ve yüzdesi ise şöyledir:

Tablo 4: Macar Öğrencilerin Evrensel Barış Hakkındaki Görüşleri

Barış	(f)	(%)
Hak ve eşitlik çerçevesinde özgürce yaşamak	8	40
Ortak paydada toplanabilmek	3	15
Güzellik yarışması	3	15
Barış zenginlerin algısıdır	2	10
Miss Congeniality filmi	1	5
Cevapsız	3	15

Tablo 4 incelendiğinde, Macar öğrencilerin evrensel barışı daha çok özgürce yaşamak olarak tanımladıkları anlaşılmaktadır. Ancak Macar öğrenciler de uluslararası bir hukuk kavramından söz etmemişlerdir. Ayrıca 3 öğrenci de hiç cevap vermemiştir. Sorunun ikinci kısmına verilen cevaplarda ise, bir denge vardır. Buna göre Macar öğrenciler, barış kavramı normatif öğelerden, ahlaki ve kültürel değerlerden arınmış bir kavram olabilir mi? sorusuna, Türk öğrencilerden farklı olarak, %50 oranında "olabilir", %50 oranında "olamaz" demişlerdir. Olabilir diyenlerin oranı, Türk öğrencilerde sadece %10'du. Bu durum, Macar öğrencilerin evrensel barışa Türk öğrencilerden daha fazla inandıklarını göstermektedir.

Aynı şekilde, "Size göre kişiler arası ilişkilerde barış kavramının anlamlandırılmasında kültürel ya da etnik farklılıklar var mıdır?" sorusuna da, Türk öğrencilerin %20'si (4 öğrenci), hiç cevap vermemiş; %25'i (5 öğrenci), "yoktur"; %55'i (11 öğrenci) ise, "vardır" demiştir. "Vardır" diyen bir öğrencinin görüşü şöyledir:

İnsanlar barış kavramını kendi inançlarına, kültürlerine, yaşayış şekillerine göre yorumlamaktadırlar. Örneğin Yahudiler geçmişte her yerde baskı görmüşlerdir. Günümüzde ise

kendileri herkesi tehlike olarak görmektedirler ve bu nedenle insanlara zulüm etmektedirler. Buna da barış demektedirler. (Ö: 12)

Öğrenci, literatürde “Etnosentrizm” adı verilen kavrama işaret etmiştir. Etnosentrizm, ilk kez, William Graham Summer tarafından tanımlanmıştır. Summer’e göre etnosentrizmde, “Grubun içerisinde olanlara karşı barış, düzen, kanun, yönetim, endüstri vb. hepsi gereklidir. Grubun dıştakilerle ve dış grup ile ilişkisi savaş ve yağma üzerinedir. Gruba karşı sadakat ve fedakârlık ön plandayken, grubun dışında olanlara karşı nefret duygusu ön plana çıkar. Etnosentrizmde iç grup her şeyin merkezidir ve dış gruba ilişkin anlamlandırılan her şey iç grubun yorumlamalarına dayanır.” (Lanternari, 1980: 54’den Akt.: Özbek, 2004: 2). Bu kavram aynı zamanda, herhangi bir etnik grubun kendisini her şeyin merkezi olduğunu ileri sürerek, diğer grubu bu noktadan yargılaması anlamına da gelir. Bu ayrımda etnik farklılık hareket noktası olabileceği gibi, kültür, dil, davranış ya da din de ayrıma sebebiyet verebilir (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Etnosentrizm>). Bu kavramın içerisinde grup içi ilişkilere ve değerlere önem vermek, grup dışı değerleri, fertleri ve grupları aşağılamak, kendi grubuna kültürel üstünlük tanımak gibi, dogmatik, katı politik ve ekonomik taassup ifade eden inançlar da girer. Dolayısıyla etnosentrizmde, bir grubun diğer gruptan daha üstün olduğu fikri yer almaktadır. (Heaven, 1985:181). Yahudiliğin kutsal kitabı olan Tevrat’ta bu konuya ilişkin ayetlere bakıldığında, şu iki ayet örnek verilebilir:

“Siz Allah’ın Rabb’in oğullarısınız. Çünkü sen, Allah’ın, Rabb’e mukaddes bir kavimsin ve Rab üzerine olan bütün kavimlerden üstün olarak kendine has bir kavim olmak üzere, seni seçti. (<http://www.kutsalkitap.com/kkitap/>, Tevrat, Tesniye Bölümü, 14/2)

“Size göre kişiler arası ilişkilerde barış kavramının anlamlandırılmasında kültürel ya da etnik farklılıklar var mıdır?” sorusuna, Macar öğrenciler, %70 (14 öğrenci) oranında “vardır” derken, %15 (3 öğrenci) oranında yoktur demiş, %15 (3 öğrenci) oranında da cevap vermemiştir. Bu soruda iki ülke öğrencileri arasında büyük bir fark oluşmamıştır.

“İnsanlar barış kavramına anlam yüklerden onların hangi ülke ya da etnik kimlikte oldukları bir fark yaratır mı?” sorusuna ise, Türk ve Macar öğrenciler aynı oranda (%60-12 öğrenci) “yaratır” cevabını vermişlerdir. Türk öğrencilerin %35’i (7 öğrenci), Macar öğrencilerin %15’i (3 öğrenci) “yaratmaz” cevabını vermiştir. Türk öğrencilerden 1 öğrenci, Macar öğrencilerden ise 5 öğrenci, yanıt vermemiştir. Yukarıdaki sorunun devamı niteliğinde olan bu soruya verilen cevap, öğrencilerin barışın anlamlandırılmasında etnik ya da kültürel farklılıkların etkili olduğu yönünde görüş bildirdiklerini göstermektedir. Ancak görüşlerine kaynaklık eden nokta hakkında bilgi vermediklerinden, bu yargıya ulaşmalarında etkili olan faktörleri tam anlamıyla analiz etme imkanı bulunmamaktadır. Öte yandan iki ülke öğrencileri arasında bu soruda da anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Görüşme formunda yer alan “Barışın sürdürülmesi ve kalıcı bir barış sağlanması için size göre neler gereklidir?” sorusu, öğrencilerin barış algılarını daha derinlemesine irdeleme amacını taşımaktadır. Böylece hem barış algılarının nasıl olduğuna ilişkin tespit yapma imkanı elde edilecek hem de barış kavramıyla ilgili

beklentilere ilişkin bilgi düzeylerini analiz etme fırsatı yakalanacaktır. Tablo 5'te barışın sürdürülmesi ve kalıcı bir barış sağlanması için neler yapılması gerektiğiyle ilgili görüş bildiren Türk öğrencilerin sayısı ve yüzdesi sunulmuştur:

Tablo 5: Türk Öğrencilerin Barışın Sürdürülmesi ve Kalıcı Bir Barışın Sağlanması Hakkındaki Görüşleri

Barış	(f)	(%)
Uyum, hoşgörülü ve saygı olmalı	5	25
Ayrım yapılmamalı	5	25
Eğitim	3	15
Çıkar ilişkisi olmamalı	3	15
Siyasiler doğru kararlar almalı	2	10
İslam Dini yayılmalı	1	5
İnsan neden yaratıldığının farkında olmalı	1	5

Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin barışın sürdürülebilmesi ve kalıcı bir barışın sağlanması noktasında tamamının olumlu düşünceye sahip oldukları gözlemlenmektedir. Ancak ilk sorulardan farklı olarak, eğitim, siyaset ve din faktörünün bir arada değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Nitekim bireylerin barış kavramıyla ilgili farkındalıklarını artırma, ilgilenmelerini sağlama, sorunları yapıcı, barışçıl bir şekilde ele almaları için becerilerini geliştirme, yeni becerileri uygulamaları ve yeni davranışları denemeleri için onları motive etme, yeni davranışların etkisini değerlendirme ve yeni tür davranışları bir değer ve tutum olarak içselleştirmeleri ve bireyin bunu düzenli olarak uygulamasını sağlama noktalarında, barış eğitimi işlevsel görülmektedir (Öğretmen ve Gençlik Çalışanları için Barış Eğitimi Rehberi (2011). Siyasetin kalıcı barışın sağlanması ve sürdürülmesindeki etkisi ise, öteden beri tartışılan bir konudur. Aynı ülke içinde yaşayan insanların barış içinde olmaları ve daha sonra ülkeler arası ilişkilerde barışın sağlanması ve devam ettirilmesi, siyasetle doğrudan ilişkilidir. Etnik temelli çatışmaların çözümünde siyaset bilimi üzerine yapılan bir araştırmada (Çelik, 2009:166-169), siyaset bilimi ve konuyla ilgili yapısal yaklaşımlar değerlendirilmiştir. Sonuçta, çatışmaların temelinde eşitsizlikler ön planda neden olarak görülürken, devletin alacağı demokratik tedbirlerle sorunun çözülebileceği üzerinde durulmuştur. Dinin barışın sürdürülmesindeki etkinliği ise, din eğitime vurgu yapılarak ifade edilmiştir. Yılmaz (2001:2), dinin uygun yöntemlerle öğretilip doğru olarak anlaşıldığı dönemlerde, insanları kaynaştıran bir unsur olduğunu ve toplumsal barışın, birlik ve beraberliğin sağlanması noktasında, işlevsel olduğu savunurken; aksi durumlarda hurafelerin yaygınlaştığını ve bu hurafelerin insanlar arasında kırgınlıklara, toplumların parçalanmasına, savaşımlara ve hatta bilimsel gelişmelerin engellenmesine neden olduğunu ileri sürmüştür. Konuyla ilgili öğrenci görüşlerinden biri şöyledir:

Ben kendi inancım, yaşayış şeklim, kültürüm ve tarihimin getirdiklerine göre barışın sürdürülmesi ve kalıcı olması için insanlara değer vermekten geçtiğine inanıyorum. Şanlı yüce

Osmanlı Devletinin kurucusu olan Osman Bey'e Şeyh Edebalinin öğütü insanı yaşat ki devlet yaşasın sözü Osmanlıyı altı asır ayakta tutmuştur. Bu da Osmanlının adaleti ve hoşgörüsünden kaynaklanmaktadır. (Ö: 12)

Macar öğrencilerin aynı soruya verdikleri yanıtla göre oluşan tablo şöyledir:

Tablo 6: Macar Öğrencilerin Barışın Sürdürülmesi ve Kalıcı Bir Barışın Sağlanması Hakkındaki Görüşleri

Barış	(f)	(%)
Ayrım yapmadan saygılı yaşamalı	7	35
Böyle bir şey mümkün değildir	4	20
Eşit yaşam standartları gerekli	3	15
Sorunları diplomasiyle çözmeli	3	15
İletişim kurulmalı	2	10
Dünyadaki gizil güçler arındırılmalı	1	5

Tablo 6 incelendiğinde, Macar öğrencilerin Türk öğrencilerden farklı olarak, barışın sürdürülmesinde din ve eğitim unsuruna hiç değinmemiş olmalarıdır. Ayrıca %20'lik bir kısım ise, kalıcı bir barışa inanmadığını ifade etmiştir. Nispeten evrensel barışa olan inançla paralel gelişen bu durum, cevaplar arası tutarlılık olarak değerlendirilebilir. Bu konuda görüş bildiren bir öğrencinin ifadesi şöyledir:

"Herkes sadece 'insan' gözüyle bakılmalı, kişisel farklılıklar göz ardı edilmelidir."(Ö:4)

Barışın bozulma nedenlerinin ve barışı tehdit eden unsurların sorgulandığı soruda, öğrencilerin ağırlıkta olarak yine, bencillik ile kişisel ve ekonomik çıkarları ilk sırada neden olarak ifade ettiği görülmüştür. Tablo 7'de barışın bozulma sebepleri ve barışı tehdit eden unsurlarla ilgili görüş bildiren Türk öğrencilerin sayısı ve yüzdesi sunulmuştur:

Tablo 7: Türk Öğrencilerin Barışın Bozulma Sebepleri ve Barışı Tehdit Eden Unsurlar Hakkındaki Görüşleri

Barışın Bozulma Sebepleri	(f)	(%)	Barışı Tehdit Eden Unsurlar	(f)	(%)
Bencillik, kişisel ve ekonomik çıkarlar	14	70	Çıkarlar	4	20
Dini ve ahlaki değerlerin bozulması	3	15	İnsanlar	2	10
Açgözlülük	1	5	Fikir Akımları	1	5
İrkçilik	1	5	Cahillik	1	5
İnsan haklarına saldırı	1	5	Kişilik haklarına saygısızlık	1	5

Tablo 7 incelendiğinde, barışın bozulma sebepleriyle barışı tehdit eden unsurların, öğrenciler nazarında en çok kişisel çıkarlar olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, daha önce evrensel barış ve barışın sürdürülmesi için gereken şartlar sorularına verilen cevaplardan farklı olarak ırkçılık, açgözlülük, fikir akımları ve cahillik gibi maddelere yer verilmiştir. Her ne kadar oran olarak bakıldığında yüksek bir değer çıkmasa da, öğrencilerin zihinlerinde barış karşıtı kavramların yer aldığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte barışı tehdit eden unsurlar hakkında, %60 (12 öğrenci) oranında cevapsız öğrenci vardır. Ancak barışı bozan sebeplerle barış tehdit eden unsurlar arasında kurulan ilişki tutarlı görünmektedir. Diğer sorulara verilen cevaplar hesaba katıldığında, Tablo 7’de yer alması beklenen etnik temelli ayrışmalara ilişkin, yalnızca “ırkçılık” maddesinin yer alması, bu açıdan bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Barışın bozulma nedeni ve barışı tehdit eden unsurlarla ilgili öğrenci görüşlerinden iki tanesi şöyledir:

Barışın bozulmasının sebepleri yine insanların tutum ve davranışlarıdır. İnsan doğası gereği bencil ya da kendine ayrıcalık tanıyan bir yapıya sahip olduğu için barışın sağlanmasında etkili olamamıştır. (Ö: 13)

Barışı kişisel veya ekonomik çıkarlar tehdit eder. Örneğin, Osmanlı ve Macaristan arasında geçmişte bir sürü barış anlaşması imzalanmıştır. Fakat anlaşmalar bozulmuştur. Bunun sebeplerinden bir kısmı dış güçlerin etkisinin olmasıdır. Barış yapılan anlaşma tarafların işine gelmemiş olabilir. Bu gibi nedenlerden dolayı barışlar uzun sürmeyebilir. (Ö:12)

Aynı soruya Macar öğrencilerin verdikleri cevaplardan oluşan tablo şöyledir:

Tablo 8: Macar Öğrencilerin Barışın Bozulma Sebepleri ve Barışı Tehdit Eden Unsurlar Hakkındaki Görüşleri

Barışın Bozulma Sebepleri	(f)	(%)	Barışı Tehdit Eden Unsurlar	(f)	(%)
Ekonomik ve kişisel çıkarlar	10	50	Saygısızlık	2	10
Toplumların kendilerini üstün görmeleri	3	15	Doğal kaynakların tükenmesi	1	5
İç ve dış tehditler	3	15	Cevapsız	17	85
Farklı görüşler	2	10			
Liderler	1	5			
İletişimsizlik	1	5			
Alkol	1	5			

Tablo 8 incelendiğinde, barışın bozulma sebeplerinde Macar öğrencilerin de Türk öğrenciler gibi düşündüğü anlaşılmaktadır. Bu soruda da yine din faktörü açısından bir farklılık ortaya çıkmıştır. Bunun yerine Macar öğrenciler, “alkol” etkeninden söz etmiştir. Ayrıca Macar öğrencilerden liderleri de sorun olarak gören bir öğrenci çıkmıştır. Barışı tehdit eden unsurlar sorusuna ise, Macar öğrencilerin

tamamına yakını cevap vermezken, bir öğrencinin doğal kaynakların tükenmesini etken olarak göstermesi dikkat çekmiştir. Nitekim doğal kaynakların tüketilmesinin ileride küresel çatışmaları tetikleyebileceği ihtimali yüksek olarak değerlendirilmiştir (Karakılçık, 2008:19-56). Ayrıca Karakılçık (2008), devletler arasında doğal kaynaklar temelinde yapılan gizli ve açık antlaşmalardan söz ederek, ileride doğabilecek riskleri sıralamıştır.

2. Barış Eğitime İlişkin Değerlendirmeler

Barış eğitime ilişkin değerlendirmeler iki başlıkta toplanabilir. Bunlardan birincisi, barış eğitiminin, barışın yaygınlaştırılmasındaki yeri ve önemi ile ilgili değerlendirmeler; ikincisi ise, barış eğitiminin eğitim programlarında ne ölçüde yer aldığıyla ilgili değerlendirmeler. Barış kavramıyla ilgili değerlendirmelerde, öğrencilerin barışın önemine ilişkin duyarlı oldukları, ancak bu alandaki literatürden yeterince haberdar olmadıkları sonucu çıkarılmıştır. Bu noktada barış eğitiminin barışın yaygınlaştırılması için eğitim programlarında yer almasının etkili olacağı varsayımı yapılabilir. Ancak bulgulardan çıkacak sonuca göre, barış eğitimi konusunda mevcut eksiklikler belirlenecektir.

“Toplumsal ve evrensel barışın yaygınlaştırılmasında “barış” kavramının öğretilmesinin katkısı olur mu?” sorusuna, Türk öğrencilerinin %65’i (13 öğrenci) olur yanıtını verirken; Macar öğrencilerin %70’i (14 öğrenci) olur yanıtı vermiştir. Türk öğrencilerden 2 öğrenci, “olmaz”, 2 öğrenci “nasıl öğretildiğine bağlı”, 2 öğrenci “önce insanlık öğretilmeli” ve 1 öğrenci “insan, neden nasıl geldiğini bildiği sürece gerek yok” cevabını verirken, Macar öğrencilerden %30’u (6 öğrenci) “olmaz” veya “yetmez” demişlerdir. Buna göre öğrencilerin büyük bir kısmı barış eğitime olumlu bir yaklaşım sergilemişlerdir. Toplumsal ve evrensel barışın yaygınlaştırılmasında “barış” kavramının öğretilmesinin katkısı hakkında bir Türk öğrencinin görüşü şöyledir:

“Barış kavramının öğretilmesi ve içselleştirilmesi gerekir. Kişilerin bu kavramla eğitilmesi gelecek hayatlarını büyük ölçüde etkiler. Hatta kişilerinin karakterinin şekillenmesinde temel öğedir. Barış birlikteliği, yardımseverliği sağladığı için katkısı çok fazladır.” (Ö: 2)

Barış kavramının işlevine inanan ve bu işlevin daha iyi olması için eğitimi de önemseyen bir yaklaşım sergileyerek, cevaplar arası bir tutarlılık göstermişlerdir. Bundan sonra eğitim programlarında barış eğitiminin yerine ilişkin tespitlere geçilebilir.

“Barış eğitimi ülkenizin eğitim programında sizce ne kadar yer alıyor? Ya da yer alıyor mu?” sorusuyla, barış eğitiminin eğitim programında ne ölçüde yer aldığını belirleyecek tespitleri yapmaya başlanmıştır. Bu soruya verilen yanıtlar, barış eğitimi konusunda mevcut durumu ortaya koyma noktasında üst düzey belirleyiciliğe sahiptir. Tablo 9’da barış eğitiminin eğitim programında ne kadar yer aldığıyla ilgili görüş bildiren Türk öğrencilerin sayısı ve yüzdesi sunulmuştur:

Tablo 9: Türk Öğrencilerin Barışın Eğitim Programında Yer Alıp Almadığına İlişkin Görüşleri

	(f)	(%)
Yer alıyor	5	25
Az	5	25
Yer almıyor	6	30
Bilgin yok	4	20

Tablo 9 incelendiğinde, yarı yarıya oranla barış kavramının eğitim programında yer bulduğu ifade edilmiştir. Ancak bu oran içerisinde doğrudan yer aldığını ifade eden görüş %25'tir. Oysa barış gibi bir kavramın eğitim programlarında kesinlikle yer alması gerektiği üzerinde fikir birliği vardır. Kamaraj ve Aktan Kerem (2006)'ın yaptığı bir araştırmada, barış eğitiminin başlangıç yaşı ile ilgili 4 ayrı dünya kongresine katılmış 51 kişinin görüşlerine göre, yüksek gelişmişlik düzeyinde olan ülkeler, barış eğitiminin başlangıç yaşının doğumla ya da 2-3 yaş arasında başlaması ve ilk eğitimin aile tarafından verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Orta ve düşük gelişmişlik düzeyinde olan ülkelerde ise, eğitimin erken çocukluk döneminde (0-8 yaş) verilmesi ve yine aile tarafından eğitimin başlatılması gerektiği ifade edilmiştir. Aynı araştırmada örneklem grubu, Türkiye için barış eğitiminin başlama yaşı ve nedeniyle ilgili olarak "doğumla başlamalıdır, çocuğun çevresinde ve tüm materyallerde barış teması olmalıdır" görüşünü bildirmişlerdir. Bu duruma göre üniversite düzeyinde öğrenim gören bireylerin, barış eğitimiyle ilgili programda yer almadığına dair %50'lik bir oranda görüş bildirmeleri manidardır. Bu konuda görüş bildiren iki öğrencinin açıklamaları şöyledir:

"Barış eğitimi öğrencilere doğrudan eğitim olarak verilmiyor. Şanslı bir öğrenciyseniz size bunu öğretebilecek bir öğretmene sahip olmuştunuz bu kavramı öğrenebilirsiniz." (Ö: 10)

"Barış eğitimi sadece dinin doğru bir şekilde öğretilmesidir ki bu eğitim de resmi olarak devlet eliyle yapılmıyor maalesef!" (Ö: 15)

Macar öğrenciler de benzer cevaplar vermişler; özellikle de barış kavramının programdaki yerini yeterli görmediklerini ifade etmişlerdir: %65 (11 öğrenci). "Yer alıyor" diyen %15 (3 öğrenci), "yer almıyor" diyen %30 (6 öğrenci) vardır. Bu soruya verilen cevapların özeti olabilecek bir görüş şöyledir:

"Sadece bazı derslerde geçiyor. Yeterli olduğunu düşünmüyorum." (Ö: 2)

Dolayısıyla Macar öğrenciler de barış kavramının programda yer aldığı şekliyle yetersiz olduğunu savunmaktadır. Buradan hareketle, Türk ve Macar üniversite programlarında, barış eğitimine ilişkin yaklaşımın benzer olduğu sonucu çıkmaktadır.

"Bir eğitim programında "Barış kavramının" öğretilmesinde hangi hedefler ve amaçlar olmalı? Hangi yöntem ve teknikleri ve değerlendirme ölçütleri kullanılmalı ve barış eğitimi kapsamında okul programları ve öğretim elemanları size göre yeterli mi? Niçin?" sorularıyla, eğitim programında barış kavramının nasıl olması gerektiğine dair öğrenci görüşleri istendiğinde şöyle bir tablo ile karşılaşılmıştır:

Tablo 10: Türk Öğrencilerin Barış Kavramının Öğretilmesinde Hangi Hedef ve Amaçlar Olmalı? Sorusu Hakkındaki Görüşleri

	(f)	(%)
Savaşız, sevgi dolu mutlu bir yaşam	5	25
Evrensel barış	5	25
Ayrımın olmadığı eşit bir yaşam	4	20
Barışın öneminin ve gerekliliği kavratmak	4	20
Değerler eğitimi	1	5
Cevap yok	1	5

Tablo 10 incelendiğinde, ağırlıklı olarak öğrencilerin barış kavramının tanımında yer verdikleri cümlelerle, barış kavramının öğretilmesinde esas alınacak amaç ve hedeflerin örtüştüğü görülmektedir. Bunu doğrular nitelikte bir öğrencinin görüşü şöyledir:

En başta en küçük birimlerden başlamalıdır. Yani aileden başlayıp yakın çevreye oradan da tüm ülkeye barışın öğretilmesi gerekmektedir. Eğer ülkeler kendi içlerinde barış içerisinde, insan haklarına saygılı yaşarlarsa ve tüm ülkeler bunu uygularsa evrensel bir barış olur. Amaç ve hedef bu olmalı. (Ö: 12)

Görüldüğü üzere, evrensel barış için gerekli olan koşulların ortaya konduğu bir cümlede, barış eğitiminin amacı da açıklanmıştır. Ancak daha önce de ifade edildiği gibi, barış eğitiminin işleviyle ilgili ortaya konan esaslara göre, beklenen cevapların alınmadığı görülebilir.

Tablo 11: Macar Öğrencilerin Barış Kavramının Öğretilmesinde Hangi Hedef ve Amaçlar Olmalı? Sorusu Hakkındaki Görüşleri

	(f)	(%)
Evrensel barış	6	30
Farklılıklara saygı	5	25
Eşitlik	4	20
Değerler eğitimi	2	10
Barış öğretilmez	1	5
Cevap yok	2	10

Tablo 11 incelendiğinde, Türk ve Macar öğrenciler arasında barış kavramının öğretilmesindeki amaç konusunda herhangi bir farklılığın olmadığı açıkça görülmektedir.

Tablo 12: Türk Öğrencilerin Barış Kavramının Öğretilmesinde Hangi Öğretim Yöntem ve Teknikleri Kullanılmalı? Sorusu Hakkındaki Görüşleri

Barış	(f)	(%)
Örnek olay	5	25
Sunuş yoluyla	4	20
Drama	4	20
Tartışma/Soru-Cevap	2	10
Görsel Ağırlıklı	1	5
Mülakat	1	5
Uygulamalı	1	5
İşbirlikçi Öğrenme	1	5
Cevap yok	5	25

Tablo 12 incelendiğinde öncelikle, öğrencilerin barış eğitiminin verilmesiyle ilgili yöntem ve teknikleri hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi oldukları izlenimi ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte bu yöntem ve tekniklere ilişkin gerekçe bildirmediğinden, hangi amaçla bu tekniklerin kullanılması gerektiğine ilişkin bir belirleme yapılamamıştır.

Tablo 13: Macar Öğrencilerin Barış Kavramının Öğretilmesinde Hangi Öğretim Yöntem ve Teknikleri Kullanılmalı? Sorusu Hakkındaki Görüşleri

Barış	(f)	(%)
Drama	7	35
Örnek olay	4	20
İşbirlikçi öğrenme	3	15
Yaparak yaşayarak öğrenme	2	10
İnteraktif iddiaların sunumu	1	5
Hepsi	1	5
Cevap yok	2	10

Türk ve Macar öğrencilerin barış kavramının öğretilmesinde takip edilecek öğretim yöntem ve tekniklerinden drama ve örnek olay tekniklerini diğerlerine göre daha fazla önemsedikleri anlaşılmaktadır. Buradan hareketle, teorik bilgiden çok uygulamaya dönük bir eğitimi benimsedikleri izlenimi doğmuştur.

Tablo 14: Türk Öğrencilerin Barış Kavramının Öğretilmesinde Hangi Değerlendirme Ölçütleri ve Teknikleri Kullanılmalı? Sorusu Hakkındaki Görüşleri

Barış	(f)	(%)
Davranış gözlemleri	8	40
Portmatif	1	5
Anket uygulaması	1	5
Psikolojik testler	1	5
Ülkenin kültür ve inancına göre değişir	1	5
Cevap yok	8	40

Tablo 14 incelendiğinde, öğrencilerin önemli bir kısmının davranış gözlemi tekniğinin kullanılmasını önerdiği görülmektedir. Ancak aynı oranda cevap verilmemiştir.

Tablo 15: Macar Öğrencilerin Barış Kavramının Öğretilmesinde Hangi Değerlendirme Ölçütleri ve Teknikleri Kullanılmalı? Sorusu Hakkındaki Görüşleri

Barış	(f)	(%)
Davranış gözlemleri	9	45
Metinlerle	4	20
Soru-Cevap	2	10
Gelişim dosyaları	1	5
Cevap yok	4	20

Bütün olarak bakıldığında, barış kavramının öğretilmesinde izlenecek öğretim yöntem ve tekniklerine göre çok daha az bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Bunun sebebi olarak ise, öğrencilerin barış eğitime ilişkin müfredatta doğrudan bir ders bulunmaması düşünülmektedir. Nitekim bu düşünceyi destekler nitelikte, barış eğitimi kapsamında okul programları ve öğretim elemanları size göre yeterli mi? Niçin? Sorularına Türk öğrenciler %80 (16 öğrenci), Macar öğrenciler %90 (18 öğrenci) oranında “yeterli değil” cevabını vermişlerdir. “Yeterli” diyenlerin oranı iki ülke öğrencilerinde de %10 (2 öğrenci)’dur. Türk öğrencilerden %10 (2 öğrenci) oranında cevap vermeyen vardır. İki Türk öğrencinin bu konudaki görüşleri daha açıklayıcıdır:

“Yeterli değil. Yeterli olsaydı eğer zihnimde bir yer edinmiş olurdu bu kavramla öğretimiyle ilgili yaşantıların” (Ö: 11)

“Ayrı bir barış eğitimi programı olmaması yeterli olmadığı görüşünü çıkarıyor ortaya. Bana göre üzerinde daha fazla durulmalı ve okul programında yer verilmelidir.” (Ö: 13)

Bir Macar öğrencinin görüşü ise şöyledir:

“Bizim komşu ülkelerin barış eğitime ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum.” (Ö: 14)

Bu cümlelere göre, okul programında barış eğitiminin yeterince yer almadığı açık olarak vurgulanmaktadır. Programda yer almayan, ancak olması gerektiği

üzerinde durulan bir eğitim olarak, programa barış eğitime ilişkin doğrudan bir ders konulmasının yerinde olacağı düşünülmektedir. Öğrencilere aynı doğrultuda yöneltilen “Barış eğitimi programları konusunda neler düşünüyorsunuz? Size göre barışın yaygınlaştırılmasında “okul” ne kadar etkin?” sorularına verilen cevaplar arasında en dikkat çeken, okulun etkin olmadığı yönündeki görüştür. Bunun anlamı, okulun barış eğitimi konusunda beklenileni veremediğidir. Tablo 16’da bu soruyla ilgili Türk öğrencilerin görüşleri ve yüzdeleri yer almaktadır:

Tablo 16: Türk Öğrencilerin “Barış Eğitimi” Programları ve Barışın Yaygınlaştırılmasında Okulun Yeri Hakkındaki Görüşleri

Barış	(f)	(%)
Okul etkili değil	9	45
En iyi eğitim okulda verilir	5	25
Barış eğitimi ailede başlayıp okulda yaygınlaştırılmalı	2	10
Okul değil aile etkili	2	10
Barış eğitimi programları verilmeli	1	5
En başta değerler eğitimi verilmeli	1	5
Projeler gerçekleştirilmeli	1	5
Okul değil medya etkili	1	5
Cevap yok	1	5

Tablo 16 incelendiğinde, genel olarak barış eğitimi için okulların gerekli, fakat yetersiz olduğu görüşünün ağırlıkta olduğu görülmektedir. Daha önceki ifadeler de bu görüşle paraleldir. Ancak burada en çok dikkat çeken nokta, barış eğitiminde medyanın etkili olduğu görüşüdür. Okulun yetersiz olduğunu ifade eden bir öğrenci, aynı zamanda medyanın önemine işaret etmiştir:

“Ülkemizde barış eğitimi çok yetersiz. Okul çok az etkin tamamen medya el koymuş durumda.” (Ö: 5)

Medyanın önemine işaret eden öğrenci, medyanın barış kavramını ve barış eğitimini etkileyen yayınlarını kastetmiş olmalıdır. Çünkü medyanın etkileyici bir güce sahip olduğu herkesin malumudur. Fakat yapılan haberlerin barış kavramını nasıl etkilediği sorunu vardır. Güncel tabiriyle “reyting” kaygısıyla yapılan haberler, zaman zaman izleyicinin algısını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Melone, Terzis ve Belevi (2002)’ye göre medya, barışa karşı çekimser kalamaz. Somut bir kriz anında yapılan haberler, okurlarının durumu algılayışını çarpıcı bir şekilde etkileyecektir ve dolayısıyla bağlantılı diğer gelişmeleri de yönlendirebilecektir. Medya, nesnelliğini bırakma ve olayları barışa yönelik belli bir tavırla yorumlama arasında çok ince bir çizgidedir. Bir başka ifadeyle, medyanın, kâr gütmeye mantığından hareket ederek, kriz haberlerinin barış haberinden iyi satmasına rağmen, gerginliklerin artmasını önlemeye yönelik dengeli haberler yapması gerekir. Bu anlamda medyanın barış girişimlerine,

gerilim haberlerine ayırdıkları yer kadar yer ayırmaları ve kin dolu konuşmalara karşı gelmeleri gerekmektedir.

Macar öğrenciler ise sadece etkin ya da değil şeklinde cevaplar vermişlerdir. Buna göre %45 (9 öğrenci) oranında “etkin ama yeterli değil”, %25 (5 öğrenci) oranında “etkin”, %20 (4 öğrenci) oranında “etkin değil” ve %10 (2 öğrenci) oranında “böyle bir program yok” yanıtı verilmiştir. Bu tablodan da Macar öğrencilerin, barış eğitimi için okulların gerekli, fakat yetersiz olduğu görüşüne sahip oldukları ortaya çıkmaktadır. Hatta bir öğrencinin görüşü oldukça enteresan bir görünüm sunmaktadır:

“Yeterli değildir. Soykırımı anma dışında bir şey öğretmiyorlar.” (Ö: 11)

Öğrencilerin bu konuda karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşleri ise şöyledir:

Tablo 17: Türk Öğrencilerin Barış Bozulmasında ve Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşleri

Karşılaşılan Sorunlar	(f)	(%)	Çözüm Önerileri	(f)	(%)
Bencilik ve çıkarlar	2	10	Eğitim	5	25
Ayrımcılık	2	10	TV Programları düzenlenmeli	1	5
Cahillik	2	10	Kişisellikten kaçınma	1	5
Suçsuz ve nedensiz ölümler	1	5	Kardeşlik vurgusu yapma	1	5
Barışı güçsüzlük sayma	1	5	Devlet müdahale etmeli	1	5
Vatan ve milletten kopuk kişilikler	1	5	Eşit değil, adil olma	1	5
Devletin üzerine düşeni yapmaması	1	5	Cevap yok	10	50
Milliyetçilik, eşitlik ve laiklik gibi kavramlar	1	5			
Cevap yok	9	45			

Tablo 17, barış eğitimi konusundaki sorunun büyüklüğünü net bir şekilde ortaya koymaktadır. Öncelikle karşılaşılan sorunların çeşitliliği ve en az bu kadar cevapsız bırakılması, öğrencilerin barış ve barış eğitimi algılarını gözler önüne sermektedir. Çözüm önerilerinde de %50’lik bir kısmın hiçbir öneride bulunmaması, bu konudaki eksikliği göstermektedir. Fakat gerekçelerde iki nokta ayrıca dikkat çekmektedir. Birincisi, devlet müdahalesinin öngörülmesi; ikincisi ise, bazı kavramların sorun olarak gösterilmesidir. Devletin müdahalesinin hangi anlamda alındığı belirtilmemiştir. Ancak eğitim programlarının hazırlanması noktasında

alınması ihtimali yüksektir. Bununla birlikte devletin kişisel gelir dağılımındaki eşitsizlikleri ortadan kaldırması, sosyal barışı ve fırsat eşitliğini sağlar (Pehlivan, 2009:20) tezinden hareketle, devlete etkinlik kazandıran bir bakış açısı da vardır. Ek olarak, Birleşmiş Milletlerin bu konuda devletler üzerinde yaptırım hakkına sahiptir. Dolayısıyla devletlerin barışı sağlama ve korumasında üzerine görevler düştüğü gerekçesiyle, aksi durumda Birleşmiş Milletler Örgütü'nün müdahale hakkı olduğu ifade edilmiştir (BM Antlaşması, Madde: 1).

Tablo 18: Macar Öğrencilerin Barış Bozulmasında ve Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşleri

Karşılaşılan Sorunlar	(f)	(%)	Çözüm Önerileri	(f)	(%)
Cahillik	3	15	İletişim araçları kullanılsın	4	20
Ayrımcılık	3	15	Derslerin içinde daha fazla yer almalı	3	15
Küçük yaşta öğretmemek	3	15	Yaşam standartları yükseltilmeli	2	10
Okulların yetersiz olması	2	10	Ayrımcılık önlenmeli	2	10
Dış tehditler	2	10	Korkular yenilmeli	1	5
Cevapsız	7	35	Yeni hükümet	1	5
			Cevapsız	4	20

Macar öğrencilerinin barış bozulmasında ve eğitiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri daha çeşitli gibi görünse de, bu konuda en büyük eksikliğin yine eğitim programlarında olduğu anlaşılmaktadır. Macar öğrencilerden bir kişi de sorunun giderilmesinde hükümet değişikliği önerisiyle, devlet müdahalesi öngörüsünde bulunması dikkat çekicidir. Bu ve önceki sorulardan anlaşıldığı kadarıyla, her iki ülkede de “ayrımcılık” söz konusudur ve öğrenciler, hem barışın bozulma nedeni olarak hem de karşılaşılan sorunların ortadan kaldırılması noktasında çözüm önerisi olarak, ayrımcılığın önlenmesini istemektedirler. Öte yandan cahillik vurgusu, öğrencilerin barış eğitimi konusunda yeterli donanıma sahip olmadıklarının itirafı olarak öne çıkmaktadır. Ancak hepsinden önemlisi, soruların çoğunda cevap vermeyen öğrencilerin çokluğu, barış kavramı ve barış eğitimi konusunda ciddi sorunların ve eksikliklerin olduğunu göstermektedir.

Son olarak öğrencilerin eklemek istedikleri görüşler sorulduğunda, Türk öğrenciler %60 (12 öğrenci) oranında boş bırakırken, Macar öğrenciler %50 (10 öğrenci) oranında boş bırakmıştır. Türk öğrencilerin %40'ı (8 öğrenci) görüş bildirirken, Macar öğrencilerin %50'si görüş bildirmiştir. Türk öğrencilerden seçilen iki görüş şöyledir:

“Barış konusunda sağlıklı çalışmalar yapılmasını bekliyorum. Barışın beşiği Osmanlı Devletinin örnek alınması gerekir. Kişiler arası fark en az seviyeye indiği zaman barış sağlanır. Ben değil biz dediğimizde barış sağlanır.” (Ö: 2)

“İnsanoğlu var olduğu günden bu yana hep çatışma halinde olmuştur. Toplumsal barış kalıcı olsa da evrensel bir barıştan söz etmek pek mümkün olmayacaktır.” (Ö: 17)

Macar öğrencilerden seçilen bir görüş şöyledir:

“Kimseyi ırkı, ten rengi yüzünden yargılayamayız. Bana göre barış, senin herhangi birine güven verebilmen ve herkesin farkında olmasına gerek olmayan şeydir.” (Ö: 1)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Barış, insanların problemlerini çözmeleri, adalet esaslarına saygı göstermeleri, insan haklarına önem vermeleri, her türlü ayrımcılık ve önyargıdan kaçınmaları ve insan onuruna saygı göstermeleri için var olan bir kavramdır. Bu nedenle barış, barışa inanan ve barış için mücadele edecek bireylere ihtiyaç duyar. Bunun için de barış eğitimi gerekmektedir. Barış eğitimi, şiddeti önlemek, anlaşmazlıkları barışçıl bir şekilde çözmek, her düzey ve platformda barışa yardımcı olan koşulları oluşturmak amacıyla, bireylerde bilgi, beceri, tutum ve değerlerin geliştirilmesi süreci olarak tarif edilmiştir. Bireyin bu uyumu sağlayabilmesi için değerler eğitime alınması gerekir. Bu doğrultuda değerler eğitiminin bir alt başlığı olarak barış eğitimi de, küçük yaşlarda ailede başlayan ve eğitim kurumlarıyla işbirliği içinde gelişen bir süreci kapsamalıdır. Üniversite öğrencilerinin barış algıları belirlemek ve barış eğitiminde karşılaşılan sorunları tespit ederek, eksiklikleri gidermek ve daha iyi bir eğitim verilebilmesi için yapılan araştırmada ulaşılan sonuçlar ve tespit edilen sorunlara ilişkin geliştirilen çözüm önerileri şöyledir:

Sonuçlar

1. Yapılan tanımlar, barış kavramıyla ilgili yapılan bilimsel tanımlarla karşılaştırıldığında, yeterli görülmemiştir.
2. Macar öğrencilerin barış tanımlamalarında terör, kavga veya düşman gibi kavramlar hiç geçmemiştir.
3. Öğrencilerin önemli bir bölümünün (%40) evrensel barışa pek inanmadığı veya ihtimal vermediği anlaşılmıştır. Bunun dışında kalan kısım, evrensel barış mümkün görse de, özellikle uluslararası bir hukuk kavramından söz etmemiştir. Ayrıca cevaplarda “nasıl” olabileceği veya olamayacağıyla ilgili bir cümle yer almamaktadır.
4. Macar öğrenciler, evrensel barışı daha çok özgürce yaşamak olarak tanımlamışlardır. Macar öğrencilerin evrensel barışa Türk öğrencilerden daha fazla inandıkları anlaşılmaktadır.
5. “Size göre kişiler arası ilişkilerde barış kavramının anlamlandırılmasında kültürel ya da etnik farklılıklar var mıdır?” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, iki ülke öğrencileri arasında büyük bir fark oluşmamıştır.
6. “İnsanlar barış kavramına anlam yüklerden onların hangi ülke ya da etnik kimlikte oldukları bir fark yaratır mı?” sorusuna, Türk ve Macar öğrenciler aynı oranda (%60-12 öğrenci) “yaratır” cevabını vermişlerdir. Türk öğrencilerin %35’i (7

öğrenci), Macar öğrencilerin %15'i (3 öğrenci) "yaratmaz" cevabını vermiştir. Türk öğrencilerden 1 öğrenci, Macar öğrencilerden ise 5 öğrenci, yanıt vermemiştir. Yukarıdaki sorunun devamı niteliğinde olan bu soruya verilen cevap, öğrencilerin barışın anlamlandırılmasında etnik ya da kültürel farklılıkların etkili olduğu yönünde görüş bildirdiklerini göstermektedir.

7. Öğrencilerin barışın sürdürülebilmesi ve kalıcı bir barışın sağlanması noktasında, tamamının olumlu düşünceye sahip oldukları gözlenmiştir.

8. Macar öğrenciler, Türk öğrencilerden farklı olarak, barışın sürdürülmesinde din ve eğitim unsuruna hiç değinmemiştir.

9. Barışın bozulma nedenlerinin ve barışı tehdit eden unsurların sorgulandığında, öğrencilerin ağırlıkta olarak yine, bencillik ile kişisel ve ekonomik çıkarları ilk sırada neden olarak ifade etmiştir.

10. Barışın bozulma sebeplerinde Macar öğrencilerin, Türk öğrenciler gibi düşündüğü anlaşılmıştır.

11. Türk ve Macar öğrencilerin büyük bir kısmı, barış eğitimine olumlu bir yaklaşım sergilemişlerdir.

12. Barış kavramının eğitim programında yer bulduğu ifade edilmiştir. Ancak bu oran içerisinde doğrudan yer aldığını ifade eden görüş %25'tir. Barış eğitimiyle ilgili programda yer almadığına dair %50'lik bir oranda görüş bildirilmesi manidar bulunmuştur. Macar öğrenciler de barış kavramının programdaki yerini yeterli görmediklerini ifade etmişlerdir.

13. Öğrencilerin barış kavramının tanımında yer verdikleri cümlelerle, barış kavramının öğretilmesinde esas alınacak amaç ve hedeflerin örtüştüğü görülmüştür.

14. Türk ve Macar öğrenciler arasında barış kavramının öğretilmesindeki amaç konusunda herhangi bir farklılığın olmadığı anlaşılmıştır.

15. Öğrencilerin barış eğitiminin verilmesiyle ilgili yöntem ve teknikleri hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi oldukları izlenimi ortaya çıkmıştır.

16. Türk ve Macar öğrencilerin barış kavramının öğretilmesinde takip edilecek öğretim yöntem ve tekniklerinden drama ve örnek olay tekniklerini diğerlerine göre daha fazla önemsedikleri anlaşılmıştır. Buradan hareketle, teorik bilgiden çok uygulamaya dönük bir eğitimi benimsedikleri izlenimi doğmuştur.

17. Barış eğitimi kapsamında okul programları ve öğretim elemanları, iki ülke öğrencileri tarafından da yetersiz bulunmuştur.

18. Barışın yaygınlaştırılmasında okul etkin görülmemiştir. Macar öğrenciler, barış eğitimi için okulların gerekli, fakat yetersiz olduğu görüşüne sahiptir.

19. Türk ve Macar öğrencilere göre barışın bozulma nedenleri, bencillik, çıkarlar, ayrımcılık, cahillik, suçsuz ve nedensiz ölümler, barışı güçsüzlük sayma, vatan ve millettten kopuk kişilikler, devletin üzerine düşeni yapmaması, milliyetçilik,

eşitlik ve laiklik gibi kavramlar, küçük yaşta öğretmemek, okulların yetersiz olması ve dış tehditler olarak sıralanmıştır.

20. Soruların çoğunda cevap vermeyen öğrencilerin çokluğu, barış kavramı ve barış eğitimi konusunda ciddi sorunların ve eksikliklerin olduğunu göstermektedir.

Çözüm Önerileri

1. Eğitimciler, öğrencilerinin yeni düşünceler ortaya koyabilmelerini, sorunlara karşı çözüm önerileri geliştirebilmelerini, açıklama yapabilmelerini, arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde saygılı olabilmelerini, kendisiyle ilgili bir iç disiplin mekanizması geliştirebilmesini, toplumsal değerleri edinip edinmediğini gözlemeli ve aynı zamanda kazandırmaya çalışmalıdır.

2. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere, değerler eğitiminin bir parçası olarak, birlikte yaşama bilinci, dayanışma, yardımseverlik, sevgi, saygı, hoşgörü, farklılıkları kabul etme gibi değerler daha fazla verilmelidir.

3. Barış kavramıyla ilgili eksiklerin birçoğunun ülkelerin içinde bulunduğu şartlardan kaynaklandığı düşüncesiyle, mevcut şartlar düzeltilmeye çalışılmalıdır.

4. Öğrenciler, evrensel barışla ilgili literatürde yer alan tartışmalardan daha fazla haberdar edilmelidir.

5. Öğrencilerin özellikle barışın anlamlandırılmasında bildirdikleri görüşlerine kaynaklık eden faktörler tam anlamıyla analiz edilmelidir.

6. Bireylerin barış kavramıyla ilgili farkındalıklarını artırmak ve barış eğitiminin işlevlerinde yer alan diğer değer ve tutumları içselleştirmeleri ve bireylerin bunu düzenli olarak uygulamasını sağlamak için müfredata barış eğitime doğrudan yer veren dersler konulmalıdır.

7. Öğrenciler, barışın önemine ilişkin alandaki literatür hakkına daha fazla bilgilendirilmelidir.

8. Medya, gerginliklerin artmasını önlemeye yönelik dengeli haberler yapmalıdır. Bu anlamda medyanın barış girişimlerine, gerilim haberlerine ayırdığı yer kadar yer ayırması ve kin dolu konuşmalara karşı gelmesi gerekmektedir.

9. Barışın yaygınlaştırılması ve barış bilincinin toplum nazarında daha etkin kılınması için, okul programları yenilenmeli ve barış eğitime ağırlık verilmelidir.

10. Barış eğitiminin daha etkin olması için, okul-aile birliği önemsenmeli ve eğitime ailede başlanmalıdır.

11. Ülke genelinde barış eğitim programları yaygınlaştırılmalıdır.

12. Değerler eğitime önem verilmeli ve müfredatlara değerler eğitime ilişkin doğrudan dersler konulmalıdır.

13. Barış eğitimini destekleyen projeler gerçekleştirilmelidir.

14. Barış eğitimi için her türlü basın yayın organı ve kitle-iletişim araçları etkin bir biçimde kullanılmalı; kaynaklar seferber edilmelidir.
15. Sorunların çözümünde bireylere kişisellikten kaçınma ilkesi öğretilmelidir.
16. Toplumsal barışın sağlanması için özellikle kardeşlik duygusu açık bir şekilde vurgulanmalıdır.
17. Gerek toplumsal gerekse bireyler arası barışın sağlanmasında, ekonomik şartların iyileştirilmesi, gerekli hukuki düzenlemelerin yapılması ve barışın korunmasında, devlet üzerine düşen görevleri yerine getirmelidir.
18. Barışın sağlanmasında kavram kargaşasından kaynaklanan yanlış anlaşılmalara, gerekli açıklamalarla giderilmelidir.
19. Barışı engelleyen ayrımcılık sorunu giderilmelidir.
20. Barış kavramı ve barış eğitimi konusunda Avrupa ve dünya genelindeki çalışma, proje ve yayınlar takip edilmeli ve desteklenerek teşvik edilmelidir.

KAYNAKÇA

- BM Antlaşması, (1997), BM Enformasyon Merkezi, Ankara.
- Canpolat, Erdal, Kaya, Murat, Küçüktağ, İbrahim, (2010). "Öğretmen Adaylarının Değer Algısı", 9. Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (20-22 Mayıs 2010), Elazığ, Ss.1123-1126.
- Coşkun Keskin, Sevgi ve Keskin, Yusuf, (2009). "Cumhuriyet Dönemi İlkokul (İlköğretim 1. Kademe) Sosyal Bilgiler Ve Onun Kapsamına Giren Ders Programlarında Bir Değer Olarak "Barış"ın Yeri", *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt: 7, No: 17, Ss. 69-92.
- Çelik, Ayşe Betül, (2009). "Etnik Çatışmaların Çözümünde Siyaset Bilimi Ve Uyuşmazlık Çözümü Yaklaşımları", Ed.: Nimet Beriker, *Çatışmadan Uzlaşmaya: Kuramlar, Süreçler Ve Uygulamalar*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul, Ss. 163-189.
- Deveci, Handan Ve Ay, Tuğba Selanik, (2009). "İlköğretim Öğrencilerinin Günlüklerine Göre Günlük Yaşamda Değerler", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Volume 2/6, Ss. 167-181.
- Doğanay, Ahmet, (2009). Değerler Eğitimi, Cemil Öztürk (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi İçinde* (225-256), Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Ergün, Mustafa, (1994). *Eğitim Sosyolojisine Giriş (Eğitim Ve Toplum)*, Ankara: Ocak Yay.
- Fountain, Susan, (1999). *Peace Education In Unicef*, Working Paper Education Section Programme Division Unicef, New York, Usa.
- Gay, L. R. (1987). *Educational Research*, Columbus: Merrill Publishing Company.
- Heaven, Patrick, Rajab, Devi, Ray, John J., (1985) "Patriotism, Racism And The Disutility Of Ethnocentrism Concept", *The Journal Of Social Psychology*, 125 (2), Ss. 181-185.
- Harris, Ian M. Ve Morrison, Mary Lee, (2003). *Peace Education*, 2. Edition, Mcfarland Company Publishers, North Carolina, Usa.

- Kant, Immanuel, (2010). *Toward Perpetual Peace: A Philosophical Sketch (1795)*, Published By Slought Foundation, Philadelphia And The Syracuse University Humanities Center.
- Kamaraj, Işık Ve Aktan Kerem, Ebru, (2006). "Erken Çocukluk Dönemi 'Barış' Değerine Evrensel Bir Bakış I", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 19, Denizli, Ss. 93-104.
- Karakılçık, Yusuf, (2008). "Bölgesel Su Anlaşmazlıklarının Küresel Çatışmaya Dönüşme Riski: Fırat Ve Dicle Örneği", *Uluslararası Hukuk Ve Politika*, Cilt: 4, No: 16, Ss.19-56.
- Karaman Kepenekçi, Yasemin, (2010). "Üniversite Öğrencilerinin Ulusal Ve Uluslararası Barışa İlişkin Görüşleri", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 43, Sayı: 2, Ss. 27-49.
- Kvale, S. (1996). *Inter Views: An Introduction To Qualitative Research Interviewing*, Thousand Oaks, Ca: Sage.
- Lanternari, Vittorio, (1980). "Ethnocentrism And Ideology", *Etnic And Racial Studies*, Volume: 3, Number: 1.
- Melone, Sandra D., Terzis, Georgios Ve Belevi, Ozsel, (2002). "Kriz Dönüşümünde Medyadan Faydalanmak: Temel Deneyimler", *Berghof Research Center For Constructive Conflict Management*, Berlin, Germany.
- Öğretmen Ve Gençlik Çalışanları İçin Barış Eğitimi Rehberi, (2011). Haz.: Ömür Yılmaz, Çev.: Anıl Işık, Ateş Matbaası, Kadından Yaşama Destek Derneği, Lefkoşa, Kıbrıs.
- Özbek, Ferhat, (2004). "Geleneksel Toplamlar Ve Güven Bağlamında Etnosentrik Eğilim İlişkisi", *Akademik Bakış (Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi)*, Sayı: 3, Ss. 1-8.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation And Research Methods*, (2. Edition), Sage Publications, London.
- Pehlivan, Muhammed Seyid, (2009). *Gelir Dağılımı Eşitsizliğine Devletin Müdahale Araçları: Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Örneği*, Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Sertel, J. M. Ve Kurt, G. (2004). *Winpeace Barış Eğitimi Barış Bireyde Başlar*, Ekspres Basım, İstanbul.
- Wiersma, W. (1995). *Research Methods In Education: An Introduction*, (6. Edition), Mass: Allyn And Bacon, Boston.
- Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (6. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz, Hüseyin, (2001). "Toplumsal Barışa Katkısı Açısından Yaygın Din Eğitimi Kurumları", *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2, Ss. 1-26.
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/Etnosentrizm>, adresinden 15.04.2013 tarihinde edinilmiştir.
- <http://www.kutsalkitap.com/kkitap/>, adresinden 15.04.2013 tarihinde edinilmiştir.